

ЛЬВІВСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Голова приймальної комісії,
ректор Львівського торговельно-
економічного університету,
професор

П. О. Куцик

04 2024 р.

ПРОГРАМА

**ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ
ВСТУПНИКІВ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
МАГІСТР ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
051 “ЕКОНОМІКА”**

Львів 2024

ВСТУП

Програма вступних випробувань з спеціальності 051 “Економіка” для здобуття освітньо-наукового ступеня магістр побудована за міжпредметним принципом і охоплює питання, що визначають наявність у випускника здібностей виконувати аналітичну, планову, організаційну, обліково-статистичну, контрольну, інформаційну функції, а також умінь аналізувати наукову інформацію, розробляти рекомендації щодо впровадження результатів досліджень, застосовувати на практиці набуті теоретичні знання з економіки та міжнародної економіки.

Програма вступних випробувань охоплює питання з мікроекономіки, макроекономіки, економіки підприємств, системи міжнародних економічних відносин та відповідає Програмі предметного тесту з економіки та міжнародної економіки єдиного фахового вступного випробування, що затверджена наказом МОН України № 157 від 11.02.2022 р

Для проведення вступних випробувань основні питання тем, поданих у цій програмі, представлено у вигляді тестів, з яких сформовано екзаменаційні білети. Питання білетів дозволяють перевірити знання абітурієнтів з окреслених програм.

Перевірка знань, передбачених даною програмою, дає достатні підстави для висновку про рівень підготовки абітурієнта для вступу на спеціальність 051 “Економіка” на здобуття ступеня магістра.

I. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 1. Основи економіки. Ефективність використання ресурсів

Предмет і функції економічної науки. Рівні економічного аналізу. Визначення: Макроекономіка. Мікроекономіка. Мезоекономіка. Мегаекономіка.

Проблема обмеженості ресурсів і необхідності вибору. Межа виробничих можливостей (крива трансформації). Альтернативна вартість. Економічна ефективність.

Загальнонаукові методи економічного аналізу. Граничний аналіз. Економічні показники. Номінальні і реальні змінні. Поняття нормативної і позитивної економіки.

Тема 2. Попит, пропозиція та ринковий механізм

Попит і закон попиту. Аналіз змін попиту та величини попиту. Нецінові визначники попиту.

Суть та види еластичності попиту. Цінова еластичність попиту і загальний виторг виробника. Економічна інтерпретація значень коефіцієнтів різних видів еластичності попиту.

Пропозиція і закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції та величини пропозиції. Нецінові визначники пропозиції. Цінова еластичність пропозиції.

Ринкова рівновага. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Надлишок виробника і надлишок споживача. Вплив зміни попиту й пропозиції на рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку.

Прямий і непрямий вплив держави на ринкову рівновагу. Наслідки запровадження максимальних і мінімальних цін. Аналіз впливу непрямих податків, дотацій і субсидій на ринкове становище покупців і продавців. Чисті втрати суспільства.

Тема 3. Теорія поведінки споживача

Корисність в економічній науці і проблема її виміру. Функція корисності. Сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності блага.

Сутність раціонального вибору споживача. Поняття «рівноваги споживача». Правило рівноваги споживача за умови споживання набору благ.

Криві байдужості (індиферентності) та їх властивості. Коефіцієнт граничної норми заміни (заміщення) благ. Карта кривих байдужості.

Бюджетне обмеження та можливості споживача. Рівновага споживача з позицій порядкового (ординалістського) підходу. Реакція споживача на зміну цін товарів і доходу споживача. Модель (крива) «дохід-споживання». Модель (крива) «ціна - споживання».

Тема 4. Теорія виробництва і витрат

Параметри функціонування підприємства як мікроекономічної моделі. Суть виробництва. Технологія виробництва. Поняття і параметри виробничої функції. Виробнича функція з одним змінним фактором. Закон спадної граничної продуктивності змінного фактора виробництва. Сукупний, середній та граничний продукт, їх взаємозв'язки. Стадії виробництва.

Виробнича функція з двома змінними факторами. Крива виробничої байдужості (ізокванта): поняття і властивості. Лінія однакових витрат виробництва (ізокоста). Правило рівноваги виробника.

Економічний і бухгалтерський підходи до визначення витрат виробництва. Явні і неявні витрати виробництва. Економічний, бухгалтерський і нормальний прибуток.

Постійні, змінні, сукупні витрати виробництва. Середні і граничні витрати виробництва у короткостроковому і довгостроковому періодах. Постійний, зростаючий та спадний ефекти масштабу виробництва.

Тема 5. Ринкові структури. Досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія

Сутність ринкової структури. Види ринкових структур.

Суть, ознаки та умови функціонування ринку досконалої конкуренції. Ефективність ринку досконалої конкуренції. Умови рівноваги фірми-досконалого конкурента у довгостроковому і короткостроковому періодах.

Характерні ознаки ринкової структури чистої монополії. Види монополій. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Суспільні втрати від діяльності монополіста. Умови рівноваги монополіста у довгостроковому і короткостроковому періодах.

Характерні ознаки ринкової структури монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція в умовах монополістичної конкуренції. Умови рівноваги виробника у довгостроковому і короткостроковому періодах. Ефективність монополістичної конкуренції. Особливості організації олігопольного ринку. Види олігополій. Економічні наслідки олігополії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. : у 2 кн. / за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха ; 3-тє вид., виправл. та доп. – Львів : Априорі, 2017. – Кн. 1. – 567 с.
2. Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія : навч. посіб. / Г. І. Башнянин, О. Р. Зав'ялова, О. О. Перепьолкіна. – Львів : «Новий Світ – 2000», 2020. – 391 с.
3. Курс мікроекономіки : навч. посіб. / за ред. С. І. Архієреєва. – Харків : Іванченко І. С., 2019. – 156 с.
4. Мацелюх Н. П. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка : навч. посіб. / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко та ін. ; 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2017. – 220 с.
5. Мікроекономіка : навч. посіб. / за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. – Івано-Франківськ : «Лілея НВ», 2015. – 348 с.
6. Мікроекономіка. Тренінг-курс : навч. посіб. / [В. П. Решетило, А. Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва] ; 2-ге вид., випр. і доп. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 265 с.

2. МАКРОЕКОНОМІКА

Тема 1. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Основні показники системи національних рахунків та методи їх визначення: Валовий внутрішній продукт (ВВП), Валовий національний продукт (ВНП), чистий внутрішній продукт (ЧВП), національний дохід, (НД). Три методи обчислення ВВП.

Індекси цін та їх види. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Номінальний та реальний ВВП. Дефлятор ВВП. Зведення номінального до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.

Кейнсіанські функції споживання і заощадження. Гранична схильність до споживання та до заощадження. Середня схильність до споживання та до заощадження. Чинники споживання та заощадження.

Суть та види інвестицій (валові і чисті; реальні і фінансові; короткострокові та довгострокові; прямі і портфельні; венчурні і безризикові. Автономні і похідні (індуковані інвестиції). Мультиплікатор інвестицій.

Сукупні видатки. Рівноважний рівень ВВП. Кейнсіанський хрест. Мультиплікатор видатків. Мультиплікатор податків. Інфляційний і рецесійний розриви.

Тема 2. Сукупний попит і сукупна пропозиція

Сукупний попит: суть та структура. Цінові та нецінові чинники впливу на сукупний попит. Крива сукупного попиту та її переміщення.

Сукупна пропозиція: суть та чинники впливу. Крива сукупної пропозиції та її переміщення. Сукупна пропозиція в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Рівновага сукупного попиту та сукупної пропозиції у короткостроковому та довгостроковому періодах.

Тема 3. Макроекономічна нестабільність

Діловий цикл та його фази (спад, депресія, піднесення, пік). Причини циклічних коливань. Малі, середні та довгі цикли.

Інфляція: суть, причини виникнення, види та соціально-економічні наслідки. Рівень та темп інфляції.

Антиінфляційна політика: суть та види (активна, пасивна).

Безробіття та його види (циклічне, структурне, циклічне). Природна норма безробіття. Рівень безробіття.

Тема 4. Грошовий ринок та банківська система. Монетарна політика держави

Грошовий ринок та його агрегати.

Попит на гроші. Пропозиція грошей. Простий депозитний мультиплікатор. Рівновага на грошовому ринку.

Монетарна політика: суть, цілі та види (політика «дорогих» і «дешевих» грошей).

Тема 5. Фіскальна політика: суть, види (дискреційна та недискреційна). Крива Лаффера

Фіскальна (бюджетно-податкова) політика. Стимулююча і стримувальна фіскальна політика. Дискреційна та недискреційна фіскальна політика. «Ефект витіснення», вбудовані (автоматичні) стабілізатори. Залежність доходів держави від рівня податків, «крива Лаффера».

Тема 6. Економічне зростання: суть та типи (інтенсивний та екстенсивний). Фактори економічного зростання

Поняття економічного зростання. Економічне зростання та економічний розвиток. Темпи економічного зростання. Переваги та недоліки економічного зростання. Екстенсивне та інтенсивне економічне зростання. Фактори, що забезпечують економічне зростання.

Тема 7. Людські ресурси та людський розвиток. Сталий людський розвиток. Складові індексу людського розвитку

Людські ресурси. Людина як найцінніший, невідновлюваний ресурс. Наукові категорії «трудова ресурси», «кадри», «персонал». Поняття людського розвитку.

Сталий людський розвиток. Інституційні рамки дослідження людського розвитку під егідою ООН. Методика розрахунку індексу людського розвитку. Коефіцієнт диференціації індексу розвитку людського потенціалу, коефіцієнт диференціації індексу здоров'я (довголіття), коефіцієнт диференціації індексу освіти.

Тема 8. Соціальна економіка і політика

Об'єкти та суб'єкти соціальної політики. Види та інструменти соціальної політики.

Державні соціальні стандарти (прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підруч. : у 2 кн. / за ред. С. М. Панчишина, П. І. Островерха. – 3-тє вид., виправл. та доп. – Л. : Апріорі, 2017. – Кн. 1. – 567 с.
2. Базилевич В. Д. Макроекономіка : підруч. / В. Д. Базилевич ; 4-тє вид., перероб. і доп. – Київ : Знання, 2018. – 743 с.
3. Макаренко М. Макроекономіка : підруч. / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко ; 2-ге вид., переробл. – Суми : Сумський державний університет, 2021. – 307 с.
4. Мацелюх Н. П. Економічна теорія: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка : навч. посіб. / Н. П. Мацелюх, І. А. Максименко, В. В. Мартиненко та ін. ; 2-ге вид. перероб. та доп. – Київ : Видавничий центр «Кафедра», 2017. – 220 с.
5. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посіб. ; 4 вид., виправ. та доп. / С. Панчишин. – Львів : Апріорі. – 2022. – 524 с.

3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Основи функціонування підприємства

Підприємство як суб'єкт господарювання: сутність та напрями діяльності (маркетингова, управлінська, фінансово-економічна, виробнича, обліково-контрольна, інноваційна). Види підприємств (за метою і характером діяльності: комерційні та некомерційні, за формою власності: приватні, колективні, комунальні, державні, змішані; за національною належністю капіталу: національні, з іноземними інвестиціями, іноземні, змішані, за масштабами діяльності великі, середні та малі) та їх об'єднань (асоціація, кооперація, консорціум, концерн, картель, трест, промислово-фінансові групи, холдинги).

Середовище господарювання підприємства: внутрішнє (мікросередовище), проміжне (мезосередовище) та зовнішнє (макросередовище).

Тема 2. Структура та управління підприємством

Функції (планування, організація, мотивація, контроль) та методи управління підприємством (організаційні, економічні та соціально-психологічні). Типи організаційних структур управління підприємствами (лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, матрична та дивізіональна). Поняття виробничої структури та соціальної інфраструктури підприємства. Техніко-технологічна база підприємства та суспільні форми організації виробництва (концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, конверсія і диверсифікація).

Тема 3. Планування діяльності підприємства

Планування: сутність та різновиди планів підприємства. Стратегічне, тактичне і оперативне планування. Сутність та часові межі. Бізнес-план визначення та його розділи (резюме; опис продукції (послуг); маркетинг-план, виробничий план, організаційний план; фінансовий план; оцінка ризиків). Поняття економіко-математичного моделювання. Класифікація моделей. Поняття адекватності моделі. Модель «чорної скриньки». Основні етапи побудови економіко-математичної моделі. Поняття статистичної залежності між змінними. Суть кореляційного зв'язку. Критерії оцінювання статистичної значущості лінійного зв'язку.

Тема 4. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства

Основний капітал (необоротні матеріальні активи). сутність, видова структура, знос, амортизація, фондвіддача, фондомісткість та фондоозброєність. Оборотний капітал (оборотні активи): сутність, видова структура, коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту. Нематеріальні ресурси та нематеріальні активи. сутність, види та амортизація. Інновації. сутність, різновиди та інноваційний процес.

Тема 5. Витрати та результати діяльності підприємства

Собівартість продукції та кошторис витрат (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати). Ціна на продукцію (послуги): сутність та функції (обліково-вимірювальна, розподільча та стимулююча). Різновиди цін (договірні, вільні, регульовані; роздрібні та оптові). Дохід та прибуток підприємства (валовий та чистий). Ефект та ефективність діяльності підприємства: сутність та відмінності.

Тема 6. Персонал підприємства. Економіка праці

Персонал підприємства, категорії персоналу. Мотивація персоналу: сутність та методи (економічні і неекономічні). Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії. Номінальна і реальна заробітна плата. Форми оплати праці. Соціально-трудова відносина на підприємстві: сутність поняття. Суб'єкти соціально-трудова відносин: держава, роботодавці та наймані працівники.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Економіка підприємства : підруч. / Л. В. Фролова, О. Є. Бавико, О. І. Васильців, Н. Г. Міценко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. Л. В. Фролової. – Одеса : Бондаренко М. О., 2020. – 708 с.
2. Куцик В. І. Економіка і управління підприємствами у схемах і таблицях : навч. посіб. / В. І. Куцик, О. І. Кліпкова. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2020. – 316 с.
3. Економіка підприємства : підруч. / під заг. ред. Ковальської Л. Л., Кривов'язюка І. В. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. – 620 с.
4. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. – Київ : НаУКМА, 2018. – 304 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підруч. / І. М. Бойчик. – Київ : Видавництво «Кондор», 2016. – 378 с.
6. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. Я. Яркіна. – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с.

4. СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Міжнародна економічна система

1. Міжнародна економічна система

Міжнародна економічна система: сутність та її елементи. Міжнародний поділ праці. Чинники розвитку міжнародного поділу праці. Світове господарство. Основні тенденції міжнародного поділу праці. Проблеми участі України у міжнародному поділі праці.

2. Міжнародні економічні відносини, суб'єкти, об'єкти, та структурні рівні (підприємства, міждержавний, регіональний, світовий) міжнародних економічних відносин.

Рівні МЕВ. Класифікація МЕВ. Міжнародне економічне співробітництво. Об'єкти МЕВ. Суб'єкти МЕВ. Форми МЕВ.

3. Форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля товарами, послугами, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили, міжнародне науково-технічне співробітництво, міжнародні валютні та фінансово-кредитні відносини, міжнародна економічна інтеграція.

Міжнародна торгівля. Особливості світового ринку. Міжнародний рух капіталу. Основні форми вивозу капіталу. Міжнародна міграція робочої сили. Міжнародний обмін технологіями. Міжнародні валютні відносини. Міжнародні кредитні відносини. Суб'єкти (кредитори й позичальники) міжнародних кредитних відносин. Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародна економічна інтеграція. Європейська асоціація вільної

торгівлі (ЄАВТ). Програма ЄЕС. Інтеграційна програма ЄАВТ. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Загальний ринок. Економічний союз.

Тема 2. Міжнародна торгівля товарами та послугами

1. Теорії міжнародної торгівлі (докласичні теорії міжнародної торгівлі, класичні теорії, неокласичні та альтернативні).

Докласичні теорії міжнародної торгівлі. Меркантилізм. Неомеркантилізм. Класичні теорії зовнішньої торгівлі. Теорія абсолютних переваг. Наукові погляди А. Сміта. Теорія порівняльних переваг. Наукові погляди Д. Рікардо. Переваги теорії порівняльних переваг. Теорія розміру країни. Теорія співвідношення факторів виробництва. Теорія вирівнювання цін на фактори виробництва. “Парадокс Леонтьєва”. Теорія життєвого циклу товару. Теорія подібності країн або теорія перехресного попиту (теорія Б. Ліндера). Теорія конкурентних переваг М. Портера. Головні детермінанти конкурентної переваги країни. Особливості сучасної міжнародної торгівлі. Монополія покупця (монопсонія).

2. Форми, методи та показники міжнародної торгівлі товарами.

2.1. Поняття та форми міжнародної торгівлі: традиційна (експорт та імпорт), компенсаційна (зустрічні закупівлі, бартерна торгівля, зворотні закупівлі, промислові компенсаційні угоди), торгівля за кооперацією, торгівля в режимі найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна

Поняття міжнародної торгівлі. Поняття зовнішньої торгівлі. Форми міжнародної торгівлі (традиційна (проста), торгівля за кооперацією, компенсаційна (зустрічна), оренда (лізинг), звичайна, за режимом найбільшого сприяння, преференційна, дискримінаційна. Угоди про розподіл продукції. Мета і характер угод зустрічної торгівлі. Основні види зустрічних угод. Бартерні угоди. Торгові компенсаційні угоди. Промислові компенсаційні угоди. Торгова компенсація. Товарообмінні і компенсаційні угоди на безвалютній основі. Компенсаційні угоди на основі угод про промислове співробітництво. Компенсаційні угоди на комерційній основі. Угоди з одночасно поставкою. Бартерні угоди. Прямі компенсаційні угоди. Товарообмінні угоди з тривалими термінами здійснення. Загальні (глобальні) угоди. Угоди на основі листів зобов'язань. Компенсаційні угоди на комерційній основі. Короткотермінові компенсаційні угоди. Угоди з частковою компенсацією. Угоди з повною компенсацією. Трьохстороння компенсаційна угода. Дострокові або авансові закупівлі. Угоди типу «switch». Зустрічна торгівля в рамках промислового співробітництва. Співробітництво на компенсаційній основі.

2.2. Методи міжнародної торгівлі товарами. Міжнародна торгівля на підставі прямих зв'язків між контрагентами та через організовані товарні ринки (біржі, аукціони)

Прямий метод організації експортно-імпортних операцій. Переваги прямого методу. Непрямий метод організації експортно-імпортних операцій. Торгівля через посередників (торговельні компанії та інші посередницькі фірми). Прямий експорт. Непрямий експорт. Транзитна торгівля. Прямий імпорт. Непрямий експорт. Міжнародна торгівля через організовані товарні ринки. Міжнародна біржова торгівля. Функції товарних бірж. Вимоги до біржового товару. Найбільші міжнародні товарні біржі у світі. Головні міжнародні центри біржової торгівлі. Міжнародні товарні аукціони. Аукціонний товар. Товарна спеціалізація найважливіших міжнародних аукціонних центрів. Головні етапи проведення міжнародного аукціону.

2.3. Показники міжнародної торгівлі: 1) обсягові (зовнішньо-торговельний оборот, генеральна торгівля, індекс фізичного обсягу зовнішньої торгівлі); 2) результативні (сальдо торговельного балансу, сальдо балансу поточних операцій, індекс стану торговельного балансу; індекс концентрації експорту, коефіцієнт імпортової залежності країни, індекс «умов торгівлі»); 3) інтенсивності (обсяги експорту, імпорту на душу населення, експортна квота, імпортна квота, зовнішньоторговельна квота, інтенсивність внутрішньогалузевого обміну); 4) економічної ефективності (ефективність зовнішньої торгівлі, коефіцієнт ефективності експорту країни)

Групи показників міжнародної торгівлі. Головні обсягові (абсолютні) показники міжнародної торгівлі. Результативні показники міжнародної торгівлі. Показники інтенсивності міжнародної торгівлі. Головні показники економічної ефективності міжнародної торгівлі.

3. Зовнішньоторговельний контракт: види, структура, функції. Міжнародні торговельні терміни (ІНКОТЕРМС - 2020)

Поняття зовнішньоторговельного контракту. Принципи укладення контракту купівлі-продажу. Принципи Віденської конвенції ООН про контракти (договори) міжнародної купівлі-продажу. Види контрактів у міжнародній торгівлі. Умови контракту. Структура міжнародного комерційного контракту. Основні зобов'язаннями для продавця вважаються умови поставки товару, передачі документів, що відносяться до товару та права власності на товар; для покупця – умови сплати вартості товару і його приймання. Спільні зобов'язання для обох сторін контракту. Типовий контракт. Комбінована форма типового контракту. Правила ІНКОТЕРМС. Базисом правил ІНКОТЕРМС-2020. Розподілу умов відповідальності між покупцем і продавцем. Універсальні умови ІНКОТЕРМС. “Морські” умови ІНКОТЕРМС. Розподіл обов'язків між експортером та імпортером згідно правил ІНКОТЕРМС-2020.

4. Регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами: тарифні та нетарифні інструменти торговельної політики. Класифікація ЮНКТАД нетарифних інструментів. Макроекономічні ефекти застосування тарифних і нетарифних методів для малої та великої економіки

Тарифні інструменти регулювання зовнішньоторговельних відносин. Митний тариф. Мито. Види мита (специфічне, адвалорне, комбіноване, альтернативне, імпортне, експортне, транзитне, автономне, конвенційне, преференційне, постійне, змінне, номінальне, ефективне, сезонне (ввізне і вивізне), спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне). Визначення країни походження товару. Нетарифні обмеження. Класифікація нетарифних обмежень згідно з підходом ЮНКТАД. Технічні заходи, пов'язані з імпортом. Нетехнічні заходи, пов'язані з імпортом. Групи нетарифних заходів за класифікацією ЮНКТАД. Макроекономічне значення застосування тарифних та нетарифних інструментів. Позитивні фактори впливу тарифів на економіку країни. Негативні фактори впливу тарифу на економіку країни.

5. Види послуг у міжнародній торгівлі за класифікацією СОТ (ГАТС)

Моделі (способи) СОТ надання послуг у міжнародній торгівлі. Характеристика способів (моделей) надання послуг у міжнародній торгівлі. Транскордонне постачання. Споживання за кордоном. Комерційна присутність. Присутність фізичних осіб. Генеральна угода з торгівлі послугами (ГАТС). Основні положення угоди ГАТС. Зобов'язання членів ГАТС, які стосуються всіх секторів послуг.

Тема 3. Міжнародний рух капіталів

1. Форми і чинники міжнародного руху капіталу

Чинники, що зумовлюють міжнародний рух капіталу. Теорія ринкової влади С. Хаймера. Теорія інтерналізації. Концепція конкурентоспроможності галузі. Концепція технологічного нагромадження. Концепція оборони національного суверенітету. Концепція валютного простору. Інфраструктура міжнародного ринку капіталів. Офіційний капітал. Приватний капітал. Підприємницький капітал. Позичковий (кредитний) капітал. Прямі іноземні інвестиції. Портфельні інвестиції.

2. Прямі іноземні інвестиції: сутність та форми. Портфельні інвестиції: сутність та інструменти міжнародного портфельного інвестування. Види інвестиційних операцій з цінними паперами (інструменти участі в капіталі, боргові цінні папери)

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Форми ПІІ. Портфельні інвестиції. Спектр активів при портфельних інвестиціях. Головні мотиви міжнародного портфельного інвестування. Класифікація міжнародних портфельних інвестицій. Акціонерні цінні папери. Боргові цінні

папери. Інструменти грошового ринку. Фінансові деривативи. Опціони, ф'ючерси, варанти, свопи.

3. Міжнародний інвестиційний ринок: сутність, специфіка, структура. Міжнародний ринок акцій. Міжнародний ринок облігацій. Ринок похідних інструментів (форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та свопи)

Міжнародний інвестиційний ринок. Ринок прямих капіталовкладень. Ринок нерухомості. Ринок інших об'єктів реального інвестування. Фондовий ринок: облігацій (іноземних, єврооблігацій); акціонерного капіталу (біржовий, євроакцій). Міжнародні операції з цінними паперами. Міжнародні інвестиційні інститути. Мотивація країн-донорів. Мотивація країн-реципієнтів. Міжнародний ринок акцій. Особливостями сучасного розвитку міжнародного акцій. Ринок іноземних акцій. Світовий ринок облігацій. Іноземна облігація. Єврооблігація. Іноземні бонди. Євробонди. Ринок похідних цінних паперів. Форвардний контракт. Ф'ючерсний контракт. Опціон. Своп.

4. Інвестиційна привабливість та система показників, що її характеризують. Інвестиційний клімат країни: поняття та головні складові. Інвестиційна привабливість та інвестиційний клімат України

Рівні інвестиційної привабливості країни. Інвестиційний клімат країни. Основні чинники формування інвестиційного клімату. Переваги інвестування в Україну. Причини, що стримують розвиток інвестиційної діяльності в Україні. Гарантії захисту для іноземних інвесторів. Законодавство в сфері інвестування. Проблеми корупції, рейдерства та бюрократизму.

5. Форми та методи міжнародно-правового регулювання інвестиційної діяльності, захист інвестицій, державні гарантії, адміністративна і дипломатична підтримка, страхування інвестицій, уникнення подвійного оподаткування

Міжнародно-правовий і внутрішньодержавний рівні правового регулювання інвестиційних відносин. Вашингтонська конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами 1965 р. Сеульська конвенція про заснування багатостороннього агентства по гарантіям інвестицій. Двосторонні міжнародні угоди про взаємне заохочення та захист іноземних капіталовкладень. Надання державних гарантій. Страхування іноземних інвестицій. Уникнення подвійного оподаткування прибутку підприємств із іноземними інвестиціями.

Тема 4. Міжнародна трудова міграція. Світовий ринок праці

1. Поняття міжнародної міграції робочої сили. Зовнішня і внутрішня міграція робочої сили. Міжнародна міграція робочої сили: еміграція, імміграція, рееміграція

Поняття еміграції, імміграції та рееміграції. Ринок робочої сили. Основні ринки робочої сили у світі. "Відтік мізків". Міграційна політика. Основні інструменти регулювання імміграційних процесів. Обмеження особистого характеру для мігрантів. Кількісне квотування. Економічне регулювання міграції. Часові обмеження. Географічні пріоритети та заборони.

2. Основні причини, напрямки та закономірності міжнародної міграції робочої сили. Міжнародні центри тяжіння робочої сили. Країни походження трудової міграції. Соціально-економічні наслідки міжнародної міграції робочої сили: країни-реципієнти, країни-донори

Причини міжнародної міграції робочої сили. Етапи розвитку міжнародної міграції робочої сили. Головні напрямки міжнародної міграції робочої сили. Мотивація у країнах-реципієнтах (країнах-акцепторах). Наслідки міграції для країн-акцепторів. Мотивація у країнах-донорах. Наслідки для країн-донорів.

3. Світовий ринок праці: сутність та специфіка, функції та сегменти. Географічна та галузева структура світового ринку праці. Поняття та форми неформальної зайнятості у світовому ринку праці. Регулювання міжнародної міграції праці: рівні (національний, міжнародний), методи (економічні, адміністративні, інституційні). Міжнародна організація праці в глобальній системі регулювання трудової міграції

Світовий (міжнародний) ринок праці. Шляхи формування міжнародного ринку праці. Сегментований характер міжнародного ринку праці. Сегменти міжнародного ринку праці. Економічна функція нелегального ринку праці. «Транснаціональна робоча сила». Ступінь мобільності робочої сили. Двосторонні трудові угоди. Заходи регулювання ринку праці. Регіональні консультативні процеси (РКП). Міжнародні організації, пов'язані з регулюванням міграційних процесів. Міжнародна організація праці (МОП).

4. Україна в міжнародних міграційних процесах: наслідки, переваги та загрози. Головні чинники еміграції та країни-реципієнти робочої сили з України.

Трудова міграція в Україні. Маятникові міграції. Основні причини внутрішніх трудових міграцій в Україні. Загальні риси міграційних процесів в Україні. Еміграція з України. Області-лідери за обсягами трудової міграції. Чинники, що спричиняють міграції. Ієрархія мотивів, які зумовлюють поїздки за кордон. Офіційна трудова міграція. Неофіційна легальна міграція. Успішна нелегальна міграція. Міграція жертв злочинних угруповань. Основні сфери зайнятості працівників-мігрантів. Закономірності зовнішніх трудових міграцій з України. Наслідки трудової міграції для України.

Тема 5. Міжнародне науково-технічне співробітництво

1. Сутність технологій і міжнародного технологічного трансферу. Форми передачі та захисту технологій. Способи комерційного і некомерційного міжнародного трансферу технологій

Підходи до визначення технології. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Закон України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій”. Основні форми міжнародної передачі технологій є. Форми захисту технологій на міжнародному ринку. Патент. Комерційна таємниця (ноу-хау). Комерційний трансфер технологій. Некомерційні форми руху технологій. Міжнародне технічне сприяння (допомога).

2. Інституційне регулювання світового ринку технологій: Угоди з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності СОТ (ТРИПС), комітет з передачі технологій Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)

Угода про торговельні аспекти прав на інтелектуальну власність (ТРИПС). Комітет з передачі технологій Конференції ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД). Питання передачі технологій в контексті міжнародних інвестиційних угод (МІУ). Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ). Функції ВОІВ.

3. Пріоритетні напрями розвитку міжнародного технологічного обміну для України

Купівля-продаж уречевлених технологій, нових технологічних процесів. Патентно-ліцензійна торгівля правами на використання об'єктів промислової власності. Створення зацікавленими партнерами спільних підприємств, залучення високих технологій. Прямі іноземні інвестиції у вигляді високотехнологічного обладнання. Експортно-імпорتنі операції з устаткуванням, високотехнологічними товарами та послугами. Інтеграція до європейського науково-дослідницького простору. Участь у міжнародних науково-дослідних та технологічних проектах.

Тема 6. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини.

1. Валюта: поняття, типи та види. Резервні валюти. Валютний курс та валютне котирування. Фактори впливу на валютний курс. Валютні режими. Паритет купівельної спроможності валют. Валютна система. Типи валютних систем: національна, регіональна, світова. Еволюція світової валютної системи. Європейська валютна система

Світова валютно-фінансова система. Валютна система. Національна, регіональна і світова валютні системи. Європейська валютна система (ЄВС). Еволюція світової валютної системи. Генуезька валютна система. Бреттон-Вудська система. Цілі створення Бреттон-Вудської валютної системи. Криза Бреттон-Вудської системи. Ямайська валютна система.

Недоліки Ямайської валютної системи. Запровадження грошової одиниці Євро. Європейський центральний банк (ЄЦБ). Європейська система центральних банків (ЄСЦБ).

2. Світовий валютний ринок: сутність, функції, структура, суб'єкти. Поняття та види валютних операцій (поточні валютні операції, відкриття та ведення валютних рахунків, неторгові операції, операції зі залучення та розміщення валютних коштів, конверсійні операції, строкові операції). Валютне регулювання, його види. Валютна політика та її інструменти (валютна інтервенція, валютний демпінг, дисконтна політика, ревальвація і девальвація, валютні обмеження)

Валютний ринок. Національні валютні ринки. Причини становлення і розвитку сучасного світового валютного ринку. Суб'єкти валютного ринку. Функції валютних ринків. Основні види валютних операцій. Світові фінансові центри (СФЦ). Умови перетворення валютного ринку в СФЦ. Сучасні світові фінансові центри. Валютне регулювання. Валютні цінності. Валютні операції. Сучасний механізм валютного регулювання. Міжнародний валютний фонд (МВФ). Цілі МВФ. Стабілізаційні програми МВФ. Механізм регулювання на національному рівні. Валютне регулювання. Валютні обмеження. Валютні блокади. Валютний контроль. Валютна інтервенція. Девальвація обмінного курсу. Ревальвація (зміцнення) обмінного курсу. Дисконтна політика. Валютний демпінг. Валютні обмеження (або валютний контроль).

3. Міжнародний кредит: поняття, функції та форми. Зовнішній борг. Види та показники зовнішнього боргу. Методи та інструменти управління зовнішнім боргом. Інституційне регулювання міжнародних кредитних відносин: МВФ, Світовий банк, Лондонський та Паризький клуби кредиторів

Форми міжнародного кредиту. Фірмовий (комерційний) кредит. Банківський кредит. Фінансовий кредит. Урядовий кредит (міжурядові позики). Роль міжнародного кредиту. Аналіз зовнішнього боргу. Класифікація банківських кредитів. Класифікація банківських кредитів за строками користування, за характером забезпечення, за характером повернення, за характером і способом оплати відсотків, в залежності від кількості кредиторів розрізняють. Зовнішній борг. Розміщення облігацій та інших цінних паперів. Позики від приватних іноземних банків. Аналіз стійкості зовнішнього боргу. Управління державним боргом. Основні засади управління державним боргом. Безпечний рівень боргу. Реструктуризація зовнішнього боргу. "Паризький клуб". Конверсія боргу (борговий своп). Заходи для покриття державного боргу. Лондонський клуб кредиторів. Основні механізми кредитування Міжнародного валютного фонду (МВФ). Діяльність групи Світового банку.

4. Міжнародні розрахунки: поняття, форми і типи. Валютний кліринг

Основні суб'єкти міжнародних розрахунків. Основні особливості міжнародних розрахунків. Платіж готівкою. Авансовий платіж. Платіж у кредит. Банківський переказ. Документарний акредитив. Інкасо. Банківська гарантія. Розрахунки вексями. Вибір форми розрахунків. Розрахунки за торговими контрактами. Валюта платежу. Акредитив. Акредитивна форма розрахунків. Інкасова операція (інкасо). Просте і документарне інкасо. Банківський переказ. Відкритий рахунок. Авансові розрахунки. Розрахункові чеки. Кредитна картка. Валютний кліринг. Односторонній кліринг. Повний кліринг.

5. Платіжний баланс: поняття, структура, фактори впливу та методи врівноваження

Поняття платіжного балансу. Рекомендації МВФ щодо складання платіжного балансу. Структура платіжного балансу. Рахунок поточних операцій. Рахунок операцій з капіталом і фінансових операцій. Фінансовий рахунок. Вибір інструментів валютної політики для регулювання сальдо платіжного балансу. Основа інформаційної бази для складання платіжного балансу. Нейтральна форма платіжного балансу. Аналітична форма платіжного балансу.

Тема 7. Міжнародна економічна інтеграція

1. Типи міжнародної економічної інтеграції: преференційна зона торгівлі, зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, повна економічна інтеграція. Зона

вільної торгівлі України з ЄС як поглиблена та всеохоплююча. Організаційні форми співробітництва Україна-НАТО в економічній сфері

Форми міжнародної економічної інтеграції. Зона вільної торгівлі. Митний союз. Спільний ринок. Економічний союз. Політичний союз. Міжнародні організації, угруповання, комплекси. Європейське об'єднання вугілля і сталі. Європейське економічне співтовариство. Євратом. Основні завдання Європейського Союзу. Розвиток західноєвропейської інтеграції. Європейська асоціація вільної торгівлі (ЄАВТ). Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). Мета створення НАФТА. Латиноамериканська асоціація інтеграції (ЛААІ). Співтовариство та спільний ринок країн Карибського басейну (КАРИКОМ). Центральнаамериканський спільний ринок (ЦАСР). Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН). Асоціація регіонального співтовариства Південної Азії (СААРК). Економічне співтовариство держав Західної Африки (ЕКОВАС). Південно-Африканська конференція з координації (САДКК). Економічне співтовариство країн регіону Великих озер. Центральнаафриканський економічний союз. Поглиблена і всеохопна зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (ЗВТ). Основні сфери ЗВТ. Центральні принципи членства у Світовій організації торгівлі (СОТ). Основи діяльності НАТО. Співпраця України з НАТО. Спільна робоча група Україна-НАТО з питань економічної безпеки.

2. Економічні ефекти міжнародної економічної інтеграції. Статичні (створення торгівлі, відхилення торгівлі) та динамічні ефекти (вигоди від спеціалізації, ефекту масштабу, зростання добробуту, погіршення торговельного і платіжного балансів, розвиток структури торгівлі, залучення інвестицій тощо)

Теорія “другого кращого” Дж. Міда. Теорія домінуючих неекономічних чинників (Л. Кеохане, П. Робсон, М.Дюватріон). Теорія подолання “фактора обмеженості” (П. Робсон, А. Рюгман). Неокейнсіанська (дирижистська) концепція інтеграції (А. Філіп, Р. Купер та ін.). Теорія митних союзів (Дж. Вайнер). Статичні ефекти міжнародної інтеграції. Динамічні ефекти міжнародної інтеграції. Ефект створення торгівлі. Ефект відхилення торгівлі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності. 5-те вид. переробл. та доповн. : підручник / О. П. Гребельник. – К. : Центр учбової літератури, 2018. – 336 с.
2. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : навч. посіб. / Ю. Г. Козак (ред.), Н. С. Логвінова (ред.), М. А. Заєць (ред.) та ін. – 4-те вид., перероб. та доп. – К. : Освіта України, 2012. – 272 с.
3. ІНКОТЕРМС 2020. Правила МТП з використання термінів для внутрішньої та міжнародної торгівлі. – К. : ІСС, 2021. – 392 с.
4. Ковтун О. І. Глобальна економіка : підручник / О. І. Ковтун, П. О. Куцик, Г. І. Башнянин; [за заг. ред. О. І. Ковтуна]. - Львів : ЛКА, 2014. - 704 с.
5. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля : підручник / Ю. Г. Козак. – К. : ЦУЛ, 2019. – 512 с.
6. Куцик П. О. Глобальна економіка : принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку : [монографія] / П. О. Куцик, О. І. Ковтун, Г. І. Башнянин. - Львів : ЛКА, 2015. - 594 с.
7. Полякова Ю. В. Глобальна економіка: підручник [за заг. ред. Д. Антонюка, І. Бабець, А. Мокія]. – Запоріжжя: Видавець ФОП Мокшанов В. В., 2017. 612 с.
8. Полякова Ю. В. Міжнародні митні регулятори. Опорний конспект лекцій для студентів напрямів підготовки “МЕВ” та “Міжнародна економіка”, спец. “МЕВ” (ОПП “МЕВ”) та “Економіка” (ОПП “Міжнародна економіка”). - Львів: ЛТЕУ, 2019. – 40 с.
9. Шевчук В. О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник / В. О. Шевчук. – К. : Знання, 2008. – 663 с.
10. Шевчук В. О. Фіскальна політика країн Центральної і Східної Європи: євроінтеграційні виклики : монографія / В. О. Шевчук, Р. І. Копич. – Львів: ПАІС, 2011. – 544 с.
11. International Chamber of Commerce (ICC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://icc.undp.org>.

12. The Global Competitiveness Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>.

13. World Trade Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>.

II. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Кожен экзаменаційний білет містить 40 тестових завдань, що включають матеріал програми вступного випробування.

Тестові завдання всіх экзаменаційних білетів є однакового рівня складності. Запитання кожного блоку містять матеріал всіх розділів дисципліни.

УЗАГАЛЬНЕНА СТРУКТУРА ПРЕДМЕТНОГО ТЕСТУ

Найменування розділів	Частки розділів, %
1. Мікроекономіка	19-21
2. Макроекономіка	19-21
3. Економіка підприємства	29-31
4. Система міжнародних економічних відносин	29-31

Тестові завдання складено у вигляді запитань. Під кожним завданням є 4 варіанти відповідей, які позначені відповідними цифрами, а саме: “1”, “2”, “3”, “4”, із яких лише одна відповідь правильна.

Кожний абітурієнт на вступному випробуванні, крім тестового завдання, отримує бланк талону відповідей. Абітурієнт у цьому талоні в порожній клітинці, що є навпроти номеру завдання повинен вписати відповідь у вигляді цифри під якою є, на думку абітурієнта, правильна відповідь.

Абітурієнти повинні бути максимально уважними записуючи відповіді, щоб не помилитися клітинкою і не записати відповідь в іншу клітинку. Категорично заборонено робити будь-які виправлення в заповнених клітинках талона відповідей. Виправлені відповіді у будь-якому випадку вважаються недійсними і не зараховуються абітурієнту незалежно від їх правильності.

Не дозволяється перекреслювати, писати олівцем та пізніше обводити чорнилом, двічі обводити ту саму цифру чорнилом, стирати написане гумкою, тощо.

Не дозволяється залишати незаповненими клітинки відповідей. У такому випадку абітурієнт повинен ставити в клітинці прочерк.

Не дозволяється робити абітурієнтам позначки чи будь-які записи на полях талона відповідей.

Відповідальність за дотримання правил заповнення талона покладається на абітурієнта.

У всіх випадках порушення таких правил абітурієнт має, на вимогу члена Приймальної комісії, присутнього в аудиторії під час тестування, поставити свій підпис у тій клітинці, або тому місці талона, де экзаменатор вбачає порушення. Підпис засвічує або відмову від відповіді, або факт недотримання правил заповнення талона абітурієнтом. Якщо порушення виявлені в кількох місцях талону чи в кількох клітинках, то підпис абітурієнта потрібно поставити біля кожної клітинки чи місця талону.

Правильні відповіді на кожне запитання экзаменаційного білета оцінюються 2,5 (два з половиною) бали.

Таким чином, максимальна кількість балів, що може отримати абітурієнт на вступному випробуванні за тестовою технологією становить 100 балів.

Для отримання результатів вступного випробування абітурієнта заповнені і перевірені талони передаються працівникам групи інформаційного забезпечення роботи Приймальної комісії для внесення відповідей абітурієнтів і оцінювання їх відповідно до кодів відповідей, внесених у комп'ютер. За підсумками обробки талонів абітурієнтів роздруковується відомість результатів тестування, у якій проставляються набрані вступниками бали і яка передається Голові приймальної комісії на затвердження.

Правильність введення варіантів відповідей із талонів, заповнених і підтверджених особистими підписами абітурієнтів, перевіряється двома працівниками групи інформаційного забезпечення роботи Приймальної комісії, відповідно до розподілу функціональних обов'язків, проведеного керівником цієї групи.

Результати вступного випробування з використанням тестової технології оцінюються за 200-бальною шкалою: до 100 балів, наданих абітурієнту автоматично, максимально додається 100 балів за результатами тестування із врахуванням загальної кількості правильних відповідей за формулою $n \times 2,5$ де n кількість правильних відповідей на тестові завдання.

**Голова фахової атестаційної комісії,
д.е.н., професор**

Р. Л. Лупак